

Het ontstaan van de joodse gemeenschap in Raamsdonksveer

Op 8 februari 1842 komt Mozes Kooperberg op 29-jarige leeftijd vanuit Woensel, via Oosterhout, naar Raamsdonksveer. Hij schrijft zich in als koopman en gaat wonen op nr. 255^{*)}. Is zijn verhuizing om economische redenen of is het sociale klimaat voor joden hier gunstiger? We weten het niet. Toch zal blijken dat Mozes het hier naar zijn zin heeft, want hij blijft hier wonen tot aan z'n dood in 1894. Hij trouwt in 1845 met Hendrika Alida (Heintje) van Buuren afkomstig uit Goeree. Hij is dan van beroep slachter en koopman en maakt deel uit van het economische en sociale leven in Raamsdonksveer. Zijn vrouw is huisvrouw en samen krijgen ze zes kinderen. De jongste drie zijn op zeer jonge leeftijd gestorven.

*) Dit adres is waarschijnlijk in een van de stegen die het Sandoel in die tijd rijk was. Helaas door het veelvuldig veranderen van wijk- en huisnummering kunnen we niet achterhalen welk adres het precies was.

In 1850 laat Mozes een huis bouwen vooraan de Keizersdijk. Hiervoor had hij speciale bouwvoorschriften nodig van de Minister van Oorlog. Het te bouwen huis stond namelijk in het schootsveld van Fort Lunet en mocht er gevaar dreigen vanaf de kant van Breda, dan diende het huis meteen uit de weg geruimd te kunnen worden. In de koopacte is dit vermeld als: "binnen den verboden kring der vestingwerken Geertruidenberg". Het huis moet gebouwd worden "op ene steenen voeting niet hoger dan eenendertig duimen boven den beganen grond, doch overigens uit verbrandbare stoffen. "Op eerste aanzegging daartoe door of vanwege het Ministerie van Oorlog gedaan, af te breken en den afbraak weg te ruimen of te gedogen dat zulks op hunne kosten door of vanwege dat Ministerie geschiedde zonder nimmer deswegens eenige schadevergoeding te zullen vorderen." Dit was echter nooit nodig en het huis is blijven staan tot ca. 1955, waarna er een kapperszaak en viswinkel gevestigd werd.

Foto 1: Aan de linkerkant het pand (met daarvoor twee vrouwen en een klein kind) gebouwd door Mozes Kooperberg in 1850 aan de Keizersdijk (huidig nr. 15-17)_Bron: Stichting Veers Erfgoed

De kinderen krijgen les op de Openbare school. De oudste zoon Philip (1846-1917) blijft vrijgezel en koopt zijn ouderlijk huis aan de Keizersdijk na het overlijden van zijn vader en later koopt hij een ander pand aan de overkant van de Keizersdijk, waar hij een winkel in manufacturen begint. Het is

een goed lopende zaak, waar vrouwen uit de hele omgeving komen kopen. Zondags gaat Philip zelf op pad langs de huizen om zijn koopwaar aan de man/vrouw te brengen. Hij is een welgesteld man. Ook neemt hij zijn religie zeer serieus. Hij is zeer betrokken bij de synagoge in Geertruidenberg. Volgens een artikel in het Nieuw Israëlitisch Weekblad van 9 juli 1909 is hij voorzitter van de Israëlitische gemeente Geertruidenberg. Een ander krantenbericht uit 1912 laat zien dat hij zeer begaan was bij de bevolking: "De heer Kooperberg, manufacturier alhier, verplichte allen door geheel belangeloos een tweetal kiekjes te nemen van de feestgenooten. (t.g.v. Julianadag op 30 april). Op 21 december 1917 sterft hij en laat alles na aan zijn jongere broer Henrij.

Foto 2: Het winkelpand (met het "torentje") van Philip Kooperberg en later Henrij Kooperberg aan de Keizersdijk (huidig nr. 24) te Raamsdonksveer. Bron: Stichting Veers Erfgoed

Een stukje tekst uit herinneringen rond 1910 geschreven door Frater Petrus Nolascus Broeders:

*"Een eindje op den Bergsen Dijk woont Koperberg, de Jood.
Die Zondag laatst zijn schortebont nog gul te koop aanbod.
Dat vinden wij totaal niet gek; dat hoort er hier zo bij .
Die maakt steeds na Zijn Sabbathsfeest veel Zondagsklanten blij."*

De tweede zoon Jacob (1849-1926) van Mozes en Heintje Kooperberg wordt geboren in 1849 en is slachter en daarnaast veehandelaar van beroep. Hij trouwt met Bethrina (Trijntje) van Blankensteijn en gaat aan de Haven wonen. Jacob en Bethrina krijgen zes kinderen, die allen in Raamsdonksveer worden geboren, maar later uitzwerven door geheel Nederland. Zijn oudste zoon Mozes (Mau) vertrekt in 1894 naar Geertruidenberg en sticht daar een gezin. De andere kinderen vertrekken op jonge leeftijd naar elders in Nederland. In 1908 moet hij zijn pand aan de Haven verkopen, waarna zijn vrouw verhuist naar Den Haag. Jacob gaat dan in de Prins Hendrikstraat wonen, waar hij tot 1916 blijft en daarna verhuist hij naar Den Haag. Jacob overlijdt op 24 mei 1926 in 's Gravenhage. Vijf van zijn kinderen worden allen gedeporteerd en vermoord in de kampen Auschwitz, Sobibor, Blechhammer en Wiesau. Zijn zoon Mozes is ondergedoken en overleeft de oorlog.

Fotocollectie Stichting Veers Erfgoed

*Foto 3: Het winkelpand van Jacob Kooperberg aan de Haven (rond 1920) te Raamsdonksveer
Bron: Stichting Veers Erfgoed*

De derde zoon Henrij (1851-1929) van Mozes en Heintje Kooperberg wordt geboren in 1851 en is evenals zijn vader en broer Jacob slachter en daarnaast veehandelaar. Henrij verhuist in 1878 naar de Koestraat in Geertruidenberg en werkt daar als slachter. Hij heeft samen met zijn broer Jacob een vennootschap in veehandel. In 1905 trouwt Henrij (hij is dan 53 jaar) met de 36-jarige Jenneke Hakkert. Samen krijgen ze drie kinderen. Als zijn broer Philip sterft, wordt Henrij zijn erfgenaam en erft de manufacturenwinkel aan de Keizersdijk te Raamsdonksveer. Samen met zijn gezin verhuist hij naar Raamsdonksveer en wordt koopman manufacturen. Hij overlijdt in 1929 en zijn vrouw Jenneke blijft de jaren daarna in de winkel wonen tot zij in 1936 naar Ommen verhuist. Op 23 november 1942 wordt Jenneke samen met haar dochters, schoonzoons en kleinkinderen vermoord in Auschwitz.

Foto 4: Gezin Henrij en Jenneke Kooperberg. Van links-rechts: Hendrika Aaltje, Henrij, Hijman Philip, Jenneke, Henriette Veronica.

Tijdens het weekend van 25-26 januari 2020 is de doorgang naast de toenmalige woning en manufacturenwinkel van Philip Kooperberg (Keizersdijk 24) dit pad hernoemd als "Kooperbergpad" in aanwezigheid van nakomelingen van de Raamsdonksveerse Kooperberg-tak. Zie hiervoor <http://www.joodsgeertruidenberg.nl/Kooperbergpad/>